

Сидоренко К.В., Дем'яненко А.Д. Світовий досвід діяльності бізнес-інкубаторів. *Стратегія розвитку України*. 2020. № 1. С. 117-121. http://fmv.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/1_2020.pdf

УДК 330.341.1(045)

СИДОРЕНКО К.В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету
ORCID 0000-0003-3231-2247

ДЕМ'ЯНЕНКО А.Д.

студентка спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес»
Факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ

Анотація. В статті розглянуто сутність та ключові характеристики бізнес-інкубаторів, основні їх види. Досліджено світовий досвід створення та специфіку функціонування бізнес-інкубаторів. Вивчено практику та виокремлено проблемні питання бізнес-інкубування в Україні.

Ключові слова: бізнес-інкубатор, інноваційна політика, мале підприємництво, стартапи.

Сидоренко Е.В., к.э.н., доцент кафедры международных экономических отношений и бизнеса Факультета международных отношений Национального авиационного университета.

Демьяненко А.Д., студентка специальности 056 «Международные экономические отношения» образовательной программы «Международный бизнес» Факультета международных отношений Национального авиационного университета.

МИРОВОЙ ОПЫТ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БИЗНЕС-ИНКУБАТОРОВ

Аннотация. В статье рассмотрены сущность и ключевые характеристики бизнес-инкубаторов, их основные виды. Исследован мировой опыт создания и специфика функционирования бизнес-инкубаторов. Изучена практика и выделены проблемные вопросы бизнес-инкубирования в Украине.

Ключевые слова: бизнес-инкубатор, инновационная политика, малое предпринимательство, стартапы.

Sydorenko K., PhD in Economics, Associate Professor of the Department of International Economic Relations and Business, Faculty of International Relations of the National Aviation University.

Demianenko A., student of specialty 056 «International economic relations» of the educational program «International business», Faculty of International Relations of the National Aviation University.

WORLD EXPERIENCE OF BUSINESS INCUBATORS FUNCTIONING

Annotation. The article considers the essence and key characteristics of business incubators, their main types. The world experience of creating and the specifics of the functioning of business incubators is investigated. The practice was studied and problematic issues of business incubation in Ukraine were highlighted.

Key words: business incubator, innovation policy, small business, start-ups.

Актуальність проблеми. Сучасні процеси глобалізації та постіндустріалізації закономірно посилюють роль технологій, людського капіталу та інформації у розвитку світогосподарських зв'язків. Водночас міжнародна кооперація, транснаціоналізація та лібералізація національних економік

постійно стимулюють сучасний бізнес знаходити все нові й нові ідеї та прийоми розвитку, впроваджувати інноваційні проекти і стартапи. Найбільш ефективною економічною формою підтримки реалізації таких проектів у сучасному світі технологій є бізнес-інкубатори. Тому актуальність тематики бізнес-інкубаторів, вивчення їх кращих світових практик важко переоцінити.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні засади специфіки діяльності бізнес-інкубаторів та процесу бізнес-інкубування розкрито в працях вітчизняних і зарубіжних вчених: Г. Барановського, М. Білого, Л. Васильєвої, О. Голощапової, Р. Завальяка, Р. Кіосакі, О. Ларіна, А. Немченка, О. Поповича, Т. Пуліної, М. Сороки, П. Стадника, К. Темесі, І. Теслиюка та інших. Однак в той же час безмежні можливості бізнес-інкубаторів для інноваційно-технологічного розвитку підприємництва породжують нові горизонти наукових досліджень, постає необхідність більш детального вивчення світового досвіду у цій сфері та розроблення шляхів удосконалення діяльності бізнес-інкубаторів в Україні.

Мета статті – дослідити особливості діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій розвинених країн світу, проаналізувати специфіку розвитку та розробити пропозиції щодо вдосконалення бізнес-інкубації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Бізнес-інкубатор являє собою організацію, що підтримує і супроводжує інноваційні продукти суб'єктів підприємницької діяльності, які починають власний бізнес з метою прискорення входження на ринок та комерціалізації цих продуктів. Через механізм кооперації закладів освіти, науки, бізнесу та держави, оперування сучасними методами бізнес-навчання, наукового консалтингу та інноваційного провайдингу бізнес-інкубатори здійснюють перехід певного інноваційного продукту або ноу-хау із статусу бізнес-ідеї в статус комерційного товару, що користується попитом на ринку та приносить своєму власнику дохід.

Розвинуті країни світу вже давно розпізнали в бізнес-інкубаторах рушій та каталізатор інноваційного підприємництва, його інтенсивного розвитку, що одночасно вирішує і соціальні проблеми, сприяючи зростанню кількості робочих місць та зайнятості населення [2].

Наведемо основні характеристики бізнес-інкубаторів, які пропонують цілу низку послуг для підтримки підприємців під час створення та на ранніх етапах життєвого циклу бізнесу. Як правило, програми підтримки включають навчальні семінари, бізнес-коучинг і наставництво, бізнес-консультації, можливості створення мереж, доступ до фінансування тощо (табл. 1.1) [11].

Таблиця 1.1

Ключові характеристики бізнес-інкубаторів

Критерії	Характеристика
Мета	Підтримка створення та розвитку бізнесу
Забезпечення офісом	Зазвичай так
Портфель послуг	Навчання: навички підприємництва Наставництво: фокус на бізнес-моделі та початковій роботі; бізнес-план Мережа: інші підприємці та суб'єкти в більш широкій підприємницькій екосистемі Доступ до фінансування: гранти або основний капітал Інше: управлінська підтримка (як от бухгалтерський облік, доступ до спеціалізованого обладнання тощо)
Надання послуг	За запитом
Тривалість підтримки	До 3-4 років і більше
Вибір компанії	Прийом компанії відбувається відповідно до встановлених інкубатором критеріїв
Орендарі	Вступають на етапі перед запуском; декілька працівників
Модель бізнесу	Переважно некомерційна

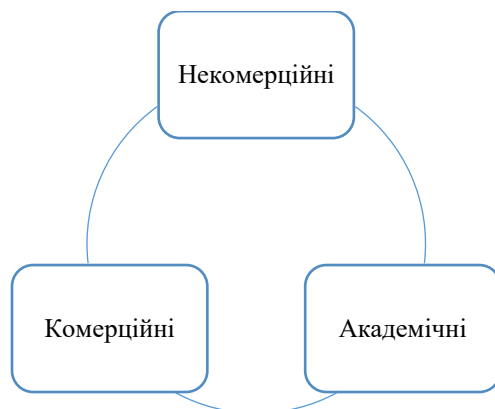
Примітка. побудовано авторами на основі [11].

Наразі в світовій економіці нараховується понад 7 тис. успішно функціонуючих бізнес-інкубаторів, причому третина з них локалізується у Північній Америці. Левова частка бізнес-інкубаторів зайнята у сфері інформаційно-комунікативних технологій [8, с. 257].

За період з кінця ХХ ст. до сучасного етапу розвитку глобальної економіки діяльність бізнес-інкубаторів зросла не лише в кількісних показниках, а в якісних: суттєво трансформувалась їхня місія в функціонуванні бізнес-структур. Якщо раніше місія бізнес-інкубаторів полягала у створенні сприятливого мікросередовища для нових підприємців через пропонування їм належних фізичних і технічних умов функціонування, наприклад, приміщень та допоміжних послуг, то згодом фокус їх діяльності переключився на нематеріальні послуги з більшим вмістом науки та інтелекту у вартості, а також, відповідно, і більш високою доданою вартістю (репетиторство, наставництво, фандрайзинг)

зادля забезпечення технологічного розвитку і дифузії інновацій, створення нових робочих місць шляхом інтеграції талантів, поширення ноу-хау та капіталу в межах науково-виробничої мережі, яка підтримує розвиток нових компаній.

Узагальнюючи корисну практику бізнес-інкубаторів зарубіжних країн, можна виокремити наступні їх основні типи (рис. 2).

Рис. 2 Типізація бізнес-інкубаторів

Примітка. Побудовано авторами.

Некомерційні бізнес-інкубатори як правило фінансують місцеві органи влади, які зацікавлені у створенні нових робочих місць та економічному розвитку регіону.

У свою чергу, комерційні бізнес-інкубатори не мають пільг та здійснюють свою діяльність з метою отримання прибутку (privately-owned incubator). Комерційні бізнес-інкубатори набули широкого поширення в світі з 2000-х років [13]. Сюди відносяться фонди венчурного капіталу, здебільшого сфери інформаційних та інтернет-технологій.

Академічні інкубатори створюються пр. закладах вищої освіти та науково-дослідних установах (academic incubator, pre-incubator). Такі інкубатори є платформою між наукою і бізнесом, здійснюють ефективну підтримку бізнесу з освоєння високотехнологічних новацій: наукові і бізнес-консультації, лабораторно-дослідну базу, бібліотечні ресурси тощо [7].

Аналіз світового досвіду бізнес-інкубаторів дозволив виявити наступні тенденції їх розвитку. У світі на сьогодні функціонує понад 7 тис. інкубаторів в 67 країнах, у тому числі в США – 981 інкубатор, в Чилі – 400, Німеччині – 380, Кореї – 289, Японії – 269 [10].

У США бурхливий розвиток бізнес-інкубаторів був спричинений масштабною появою дрібних новаторських фірм, що відокремлювалися від інших організацій. До речі, перший бізнес-інкубатор був створений у 1959 році в США Batavia Industrial Center з метою вирішення проблеми безробіття в депресивному місті. В 1985 році була створена асоціація бізнес-інкубаторів США. На сьогоднішній день вона залишається найбільшою і нараховує понад 800 учасників з різних країн світу [7].

Кількість таких компаній у США особливо зростає в період буму на проекти у сферах аерокосмічної галузі, оборони, мікроелектроніки тощо [3]. Стрімке проникнення бізнес-інкубаторів в американський бізнес пояснюється значною концентрацією державних інвестицій на впровадження проектів в освіті, розвинутою інфраструктурою, високим рівнем життя і освіти в місцях локації університетів, застосуванням високотехнологічної техніки в бізнес-проектах.

Стенфордський науково-технологічний парк – відомий технопарк на території Стенфордського університету. З його заснуванням розпочалась ланцюгова реакція нарощування виробничо-технологічного потенціалу: до початку 70-х років зростання кількості нових фірм призвело до утворення відомої «Кремнієвої долини» [3].

Перші бізнес-інкубатори були сконцентровані здебільшого в межах певної компанії та забезпечувати впровадження її інноваційно-технологічних проектів. Сучасні ж інкубатори виходять на національний і транснаціональний рівень, вміло «вмонтовуються» у регіональну і національну стратегію формування технологічних кластерів. При цьому компанії, яким інкубатори надають технологічну та науково-консультативну підтримку, інтегруються в ланцюг постачальників великих корпорацій – ядра кластерів, будучи при цьому частиною його периферії разом з лабораторіями, акселераторами та виробничими центрами, або самі перетворюються у ядро [6, с. 32-34].

Економічна та інноваційна стратегія бізнес-інкубаторів сьогодні стає прототипом політики соціально-економічного та науково-технічного розвитку країни в цілому. Наприклад, така ситуація

склалась у європейських країнах. У Великобританії хвиля «інкубаторного буму» була викликана економічною кризою, закриттям великих виробництв. У далекому 1975 р. сталеливарна корпорація British Steel організувала спеціальну дочірню фірму для розширення зайнятості в металургійній галузі. Ця фірма будувала багатоофісні і виробничі будівлі, надавала кредити з метою заохочення безробітних фахівців і робітників відкривати власну справу [1].

Далі процеси створення бізнес-інкубаторів набули широкого поширення в багатьох країнах Західної Європи, включаючи Німеччину, Польщу, Італію та інші. Саме там почали утворюватись інкубатори сучасного типу – ті, що створюють умови для зростання наукомісткого бізнесу у високотехнологічних галузях економіки. Так бізнес-інкубатори перетворюються на каталізатор якісних структурно-технологічних зрушень в економіці.

Аналізуючи досвід Німеччини, слід підкреслити, що дана країна почала ініціювати створення бізнес-інкубаторів значно пізніше, ніж інші країни ЄС. Це сталося тому, що політика на муніципальному рівні почала розроблятися лише у 1980-ті роки [14, р. 19-20]. Історично перші інкубатори почали відкриватись муніципалітетами в Берліні в 1983 р. Зокрема, інкубатори створювались за ініціативи Технічного університету Берліну. Згодом інкубатори з'явилися у Дортмунді, Бонні, Ганновері, Карлсруе та ін. [9]. Велика частина інкубаторів Німеччини була створена у 90-ті роки. За період 1992-2000 рр. щорічно з'являлося по 18 нових інкубаторів [12, р. 17-18]. За останні ж 15 років створення бізнес-інкубаторів стало одним з найважливіших інструментів політики на регіональному та муніципальному рівні.

Що стосується вітчизняної практики, то слід зауважити, що в нашій країні кількість бізнес-інкубаторів значно менша та становить за приблизними підрахунками до 70, здебільшого це некомерційні організації. Однак 15 бізнес-інкубаторів є прибутковими установами: «Львівська політехніка», «Білоцерківський бізнес-інкубатор», «Івано-франківський бізнес-інкубатор», «Харківські технології» та інші. Піонерами серед інкубаторів були створені наприкінці 90-х років ХХ ст. організації, основною метою діяльності яких було проведення тренінгів для підприємців з маркетингу, бізнес-планування, менеджменту, стратегічного управління.

За Програмою розвитку бізнес-інкубаторів в Україні першими були створені такі бізнес-інкубатори як «Харківські технології», бізнес-інкубатор «Херсонської промислової палати» та бізнес-інкубатор Об'єднаного профкому Чорнобильської АЕС у м. Славутич. При цьому Програма розвитку бізнес-інкубаторів в Україні була профінансована Агентством міжнародного розвитку США (USAID) [4].

На сьогодні нагальними проблемами розвитку бізнес-інкубаторів в Україні є [1]:

- 1) відсутність чіткого законодавчого визначення поняття «бізнес-інкубатор»;
- 2) диспропорції у регіональній геолокації бізнес-інкубаторів. Так, у Києві та Київській області діють 12 бізнес-інкубаторів, в Одеській області – 9, в той час як решта регіонів країни мають по 1-2 бізнес-інкубатори [5, с. 80];
- 3) низький рівень залучення у процес створення бізнес-інкубаторів університетів та інших наукових закладів;
- 4) відокремленість вже створених бізнес-інкубаторів від мережі технопарків чи промислових зон тощо;
- 5) низький рівень підтримки створення та функціонування бізнес-інкубаторів з боку державної та місцевої влади.

Висновки. Таким чином, бізнес-інкубатори є сучасною перспективною формою інтеграції інтелектуальних, фінансових, матеріально-технічних ресурсів освіти, науки, бізнесу та держави – задля ефективного впровадження технологічних проектів і комерціалізації інтелектуальних продуктів, бізнес-ідей та інновацій. Й хоча бізнес-інкубатори є важливим чинником соціально-економічного розвитку країн, однак країни мають розробляти заходи щодо збільшення фінансування процесу інкубації бізнесу та врегулювання законодавства в сфері бізнес-інкубування.

Література

1. Білий М. М. (2017) Бізнес-інкубатори: особливості створення та функціонування в Україні та світі. *Маркетинг і контролінг: сучасні виклики підприємництва: зб. матеріалів міждисциплінарної наук.-практ. конференції.* Київ, Івано-Франківськ. URL: <http://futuolog.com.ua/publish/7/Zbirnyk.pdf#page=80> (дата звернення: 23.04.2020).
2. Васильєва Л. М. (2010) Бізнес-інкубатори як частина інфраструктури підтримки малого підприємництва. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал.* № 1. С. 80-87.

3. Гамидуллаева Л. А. Становление и развитие концепции бизнесинкубирования. *Международный экономический форум*. URL: <http://be5.biz/ekonomika1/r2012/2912.htm> (дата звернення: 23.04.2020).
4. Голощапова О. Ринок інноваційних технологій в Україні: вивчення світового досвіду з метою його застосування у вітчизняних умовах. *Економіст*. 2007. № 2. С. 32-35.
5. Завадяк Р. І., Копусяк Я. Ф. (2014) Теоретичні основи функціонування та види бізнес-інкубаторів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету*. № 2. С. 78-81.
6. Зінченко О. А. (2016) Вплив інноваційних кластерів на формування позитивного іміджу регіону. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. № 23(12). Т. 2. С. 31-37.
7. Немченко А.Б., Немченко Т. Б. (2010) Бізнес-інкубатори в сфері сучасної державної підтримки розвитку регіональної інноваційної інфраструктури. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*. №17. С. 36-42.
8. Aerts K., Matthyssens P., Vandenbempt K. (2007) Critical role and screening practices of European business incubators. *Technovation*. № 27 (5). P. 254-267.
9. Baranowski G. (1999) Innovationszentren in Deutschland 1996/97. URL: www.stim.org.pl/systemy_wspierania_innowacji.pdf (Last accessed: 23.04.2020).
10. National Business Incubation Association, NBIA. URL: <http://www.nbia.org> (Last accessed: 23.04.2020).
11. Policy Brief on Incubators and Accelerators that Support Inclusive Entrepreneurship. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 URL: <https://www.oecdilibrary.org/docserver/d7d81c23en.pdf?expires=1586813092&id=id&accname=guest&checksum=0CD134F17B516F910F781BD997A85CE4> (Last accessed: 23.04.2020).
12. Tamasy C. (1999) Evaluating Innovation Centre in Germany: Issues of Methodology and Empirical Results. *Paper Annual Residential Conference on Promoting Growth: New Industries, Policies and Forms of Governance*. Israel, P. 17-18.
13. Tola A., Contini M. (2015) From the diffusion of innovation to tech parks, business incubators as a model of economic development: the case of “Sardegna Ricerche”. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. № 176. P. 494-503. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.01.502.
14. Weele, Rijnsoever, Nauta. (2017) You can't always get what you want: How entrepreneur's perceived resource needs affect the incubator's assertiveness. *Technovation*. №59. P. 18-33.

References:

1. Bilyj M. M. (2017) Biznes-inkubatory: osoblyvosti stvorennja ta funkcionuvannja v Ukrajinі ta sviti [Business incubators: features of creation and functioning in Ukraine and the world] *Marketyngh i kontrolyng: suchasni vyklyky pidpryjemnyctva: zb. materialiv mizhdyscyplinarної nauk.-prakt. konferenciji*. Kyjiv, Ivano-Frankivsk. Available at: <http://futurollog.com.ua/publish/7/Zbirnyk.pdf#page=80> (accessed 23.04.2020).
2. Vasylyjeva L. M. (2010) Biznes-inkubatory jak chastyna infrastruktury pidtrymky malogho pidpryjemnyctva [Business incubators as part of the small business support infrastructure] *Derzhava ta rehiony: naukovy-vyrobnychyj zhurnal*. № 1. P. 80-87 (in Ukraine).
3. Gamidullaeva L. A. Stanovlenie i razvitie kontseptsii biznesinkubirovaniya [Formation and development of a business incubation concept] *Mezhdunarodnyy ekonomicheskij forum*. Available at: <http://be5.biz/ekonomika1/r2012/2912.htm> (accessed 23.04.2020).
4. Gholoshhapova O. Rynok innovacijnykh tekhnologij v Ukrajinі: vyvchennja svitovogho dosvidu z metoju jogho zastosuvannja u vitchyznjanykh umovakh [The market of innovative technologies in Ukraine: study of world experience for the purpose of its application in domestic conditions] *Економіст*. 2007. № 2. P. 32-35 (in Ukraine).
5. Zavadjak R. I., Kopusjak Ja. F. (2014) Teoretychni osnovy funkcionuvannja ta vydy biznes-inkubatoriv v Ukrajinі [Theoretical bases of functioning and types of business incubators in Ukraine] *Naukovyj visnyk Uzhghorodskogho universytetu*. № 2. P. 78-81 (in Ukraine).
6. Zinchenko O. A. (2016) Vplyv innovacijnykh klasteriv na formuvannja pozytyvnogho imidzhu rehionu [The influence of innovation clusters on the formation of a positive image of the region] *Socialjno-ekonomichnyj rozvytok rehioniv v konteksti mizhnarodnoji intehraciji*. № 23(12). Т. 2. P. 31-37 (in Ukraine).
7. Nemchenko A.B., Nemchenko T. B. (2010) Biznes-inkubatory v sferi suchasnoji derzhavnoji pidtrymky rozvytku regionalnoji innovacijnoji infrastruktury [Business incubators in the field of modern

state support for the development of regional innovation infrastructure] *Naukovi praci KNTU. Ekonomichni nauky*. №17. P. 36-42 (in Ukraine).

8. Aerts K., Matthyssens P., Vandenbempt K. (2007) Critical role and screening practices of European business incubators. *Technovation*. № 27 (5). P. 254-267.

9. Baranowski G. (1999) Innovationszentren in Deutschland 1996/97. URL: www.stim.org.pl/systemy_wspierania_innowacji.pdf (Last accessed: 23.04.2020).

10. National Business Incubation Association, NBIA. URL: <http://www.nbia.org> (Last accessed: 23.04.2020).

11. Policy Brief on Incubators and Accelerators that Support Inclusive Entrepreneurship. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 URL: <https://www.oecdilibrary.org/docserver/d7d81c23en.pdf?expires=1586813092&id=id&acname=guest&checksum=0CD134F17B516F910F781BD997A85CE4> (Last accessed: 23.04.2020).

12. Tamasy C. (1999) Evaluating Innovation Centre in Germany: Issues of Methodology and Empirical Results. *Paper Annual Residential Conference on Promoting Growth: New Industries, Policies and Forms of Governance*. Israel, P. 17-18.

13. Tola A., Contini M. (2015) From the diffusion of innovation to tech parks, business incubators as a model of economic development: the case of “Sardegna Ricerche”. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. № 176. P. 494-503. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.01.502.

14. Weele, Rijnsoever, Nauta (2017) You can't always get what you want: How entrepreneur's perceived resource needs affect the incubator's assertiveness. *Technovation*. №59. P. 18-33.